

Conclusions. *The system of tutorial support has a complex, but clear structure. This system is based on individual and group meetings of tutors with tutees, which are clearly regulated and documented.*

The main objective of tutoring technology at British universities is to provide all opportunities for successful student development and training with the help of highly skilled tutors, which represent the link between the university and the students. Activity of tutors has both academic and pastoral orientation. Taking into account the outlined characteristics, the tutoring technology of education confirms its effectiveness, as well as the need for the creative implementation of positive experience by domestic institutions of higher education, the identification of which will become the prospect of our further study.

Key words: *tutor, tutoring, tutorial support, tutoring technology, universities of Great Britain.*

УДК 374.7-028.46(7)

Олена Теренко

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ORCID ID 0000-0003-1427-921X

DOI 10.24139/2312-5993/2018.09/048-058

ПІВНІЧНОАМЕРИКАНСЬКИЙ ДОСВІД ВИЗНАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НЕФОРМАЛЬНОЇ ТА ІНФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ

Мета статті: дослідити особливості визнання формальної та інформальної освіти дорослих. Методи дослідження: для досягнення поставленої мети використовувалася низка теоретичних методів, а саме дедукція, індукція, аналіз, синтез, аналогія; соціологічних – систематизація й аналіз вихідних даних джерел та фактів; таких історичних методів, як порівняльно-історичний, проблемно-хронологічний. Виявлено, що в канадській та американській педагогічній науці найбільш уживаним є термін «валідація результатів попередньої освіти». З'ясовано, що факторами доцільності валідації результатів попередньої освіти є старіння населення, яке характеризується збільшенням чисельності населення третього віку і зменшенням народжуваності; процеси міграції й інтернаціоналізації; низький відсоток кваліфікованих фахівців; зростання відсотку корінного населення.

Ключові слова: *неформальна освіта дорослих, інформальна освіта дорослих, валідація результатів попередньої освіти, Канада, США, портфоліо, фактор, метод.*

Постановка проблеми. На початку XXI століття неформальна освіта дорослих забезпечує фахівців додатковими знаннями, які не були здобуті в межах формальної освіти, що слугує ефективним засобом підвищення рівня конкурентоспроможності фахівців. Формальна та неформальна освіта перебувають у тісному взаємозв'язку, тому актуальності набуває визнання результатів попередньо здобутих освітніх послуг, що сприятиме формуванню індивідуальної навчальної траєкторії, підвищенню рівня навчальної мотивації, професійному розвитку особистості та підготовки висококваліфікованих кадрів, які користуються попитом у суспільстві знань.

Аналіз актуальних досліджень. З-поміж вітчизняних дослідників проблемою освіти дорослих займалися С. Гончаренко, Т. Десятов, Н. Ничкало, О. Огієнко. У зарубіжній педагогіці проблемами освіти дорослих займалися С. Брукфілд, Е. Ліндемман, Ш. Меріам, М. Ноулз, Е. Стаблер. Вітчизняні дослідники активно аналізували особливості розвитку освіти дорослих у різних країнах, а саме у Франції (К. Онушкіна), Великої Британії (С. Коваленко), скандинавських країнах (О. Огієнко), США (Н. Горук). Однак, північноамериканський досвід визнання результатів неформальної та інформальної освіти дорослих не став предметом досліджень серед вітчизняних науковців.

Мета статті – дослідити особливості північноамериканського досвіду визнання результатів неформальної та інформальної освіти.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети використовувалася низка теоретичних методів, а саме дедукція, індукція, аналіз, синтез, аналогія; соціологічних – систематизація й аналіз вихідних даних джерел та фактів; таких історичних методів, як порівняльно-історичний, проблемно-хронологічний.

Виклад основного матеріалу. Визнання результатів неформальної та інформальної освіти розглядається як процес ідентифікації, оцінювання й визнання широкого спектру знань та навичок, яких люди набувають упродовж життя в різних колективах: наприклад у системі освіти, у трудовій діяльності, у межах дозвілля. У Канаді та США ширшого розповсюдження набув термін «валідація результатів попередньої освіти», який тлумачиться як підтвердження компетентним органом, що результати навчання (знання, уміння, компетенції), набуті індивідуумом у формальному, неформальному та спонтанному контекстах (особистий та родинний досвід, професійна підготовка і навчання, незалежне навчання, волонтерська робота, хобі, громадська діяльність, безкредитні курси), пройшли оцінку відповідно до встановлених критеріїв і відповідають вимогам стандарту валідації, яка, у свою чергу, приводить до сертифікації. Даний термін наголошує на завершальному результаті процесу оцінки: надання сертифікатів або освітніх кредитів (Nesbit, 2005, с. 55).

В освітньому секторі валідація знань орієнтована на попередньо отримані знання, у той час як на ринку праці відбувається валідація професійного досвіду, робочого стажу та його відповідність вимогам ринку праці. Деякі науковці звертають увагу на доцільність трансферу академічних кредитів та визнання сертифікатів формальної освіти, здобутої як закордоном, так і в різних регіонах країни, адже регіональність системи кваліфікації сприяє зниженню рівня мобільності й можливості застосовувати отримані компетенції. Однак, у Канаді був затверджений міжпровінційний професійний стандарт «Червоної печатки», що сприяє визнанню міжпровінційних кваліфікацій фахівців. Отже, стандарт «Червоної печатки» – це забезпечення визнання здобутих кваліфікацій у всіх провінціях Канади (Nesbit, 2005, с. 60).

Ключовими факторами доцільності валідації неформальної освіти як у США, так і в Канаді є старіння населення, яке характеризується збільшенням чисельності населення третього віку та зменшенням народжуваності; процеси міграції та інтернаціоналізації (наприклад, у період з 2007 по 2017 рік у Канаді чисельність мігрантів зросла на 65 %); незважаючи на те, що значний відсоток населення має вищу освіту, валідація іноземних кредитів не є досконало розроблено; рівень ефективності використання людських ресурсів обумовлений визнанням попередньо здобутих освітніх послуг, що сприятиме зниженню рівня безробіття; низький відсоток кваліфікованих фахівців; зростання відсотку корінного населення (PRAXIS, 2017, с. 20).

М. Блум наголошує, що валідація послуг з освіти дорослих сприятиме балансуванню процесів «припливу та відпливу умів», оскільки значний відсоток висококваліфікованих фахівців виїжджає з країни у зв'язку з відсутністю можливості знайти високооплачувану роботу. На думку науковця, забезпечення функціонування програми «припливу умів» сприятиме підвищенню рівня ефективності функціонування освітньої системи, яка враховуватиме попередньо отриманий навчальний досвід та сприятиме визнанню сертифікатів і дипломів, здобутих у різних регіонах країни (Bloom, 2008, с. 30).

Визнання попередньо отриманих знань як у США, так і в Канаді є надзвичайно важливим для таких категорій населення як особи з низьким рівнем грамотності; особи без кваліфікації; особи з кваліфікаціями, отриманими в системі формальної освіти; жінки, які повертаються на ринок праці; фахівці, яким необхідна професійна сертифікація; фахівці похилого віку; молодь, яка не може знайти роботу, випускники університетів, які працюють на низькокваліфікованих посадах; спеціалісти, яких звільнили з роботи.

Дж. Дьюї сформував засади концепції валідації попередньо здобутої освіти, адже вказували на те, що навчальний процес має будуватись, приймаючи до уваги раніше набуті знання. М. Коуді, Дж. Томпкінс та А. Фіцпатрик звертали увагу на те, що при навчанні фермерів, селян, шахтарів та рибалок необхідно враховувати попередньо набуті знання (Coady, 1993; Fitzpatrick, 1990; Tompkins, 1991).

У 1978 році в Гамільтоні у коледжі прикладного мистецтва та технології був запроваджений пілотний проект, націлений на валідацію знань, отриманих поза формальною освітою. У 1980 році в Редріверському коледжі валідація попередньо отриманих освітніх послуг була проведена за такими напрямками підготовки, як дошкільне виховання, дентальна гігієна, медична сестра. Починаючи з 1983 році, у провінції Квебек валідація попередньо отриманих освітніх послуг була впроваджена в навчальний процес.

У 1985 році в технічному інституті перших націй в Онтаріо була розроблена модель здійснення оцінки попередньо отриманих знань, яка передбачає прийняття до уваги культури і традицій аборигенів, студенто-

центрований підхід та розуміння того, що валідація попередньо отриманих освітніх послуг лежить в основі позитивних соціальних трансформацій.

У Монреалі щорічно проводиться конференція, присвячена валідації попередньо отриманих освітніх послуг, яка проходить за підтримки Канадської асоціації оцінки попереднього досвіду.

Широкого розповсюдження оцінка попередньо отриманих освітніх послуг у США і Канаді набула у громадських коледжах. На відміну від коледжів, в університетах не була запроваджена валідація попередньо отриманих освітніх послуг, приймаючи до уваги той факт, що в університеті навчався низький відсоток студентів, які мали попередньо здобуті освітні послуги.

У кінці ХХ століття в усіх провінціях Канади була запроваджена валідація попередньо отриманих освітніх послуг, приймаючи до уваги той факт, що студентам має бути надане право продемонструвати знання, уміння та навички, якими вони володіють. Науковці дотримуються думки, що знання, компетентності й навички є набагато важливішими, ніж місце, де вони були набуті, а результат їхньої наявності має бути підтверджений свідоцтвом. З цією метою була створена Національна мережа визнання та оцінки знань і центри валідації попередньо отриманих знань. Увага акцентувалася на тому, що дорослі учні не повинні витратити матеріальні, часові та фізичні ресурси на засвоєння інформації, якою вони володіють (Bloom, 2008; Coady, 1993).

Міністерство людських ресурсів та соціального розвитку Канади включило валідацію попередньо отриманих знань у план розвитку національної інноваційної стратегії, оскільки це сприяє підвищенню конкурентоспроможності фахівців на ринку праці.

У 2003 році було створено Канадське портфоліо – електронний реєстр національних ініціатив у сфері валідації попередньо отриманих знань, який перебуває у стані постійного оновлення й поповнюється регіональними і державними пропозиціями стосовно покращення процесу валідації попередньо отриманих знань. Наприклад, в університеті Томпсон Ріверс був відкритий центр міжнародних досліджень з валідації попередньо отриманих знань.

Організація економічної співпраці та розвитку профінансувала дослідження, спрямоване на з'ясування переваг і недоліків валідації попередньо отриманих освітніх послуг.

Перевагами валідації попередньо отриманих знань у США і Канаді є зменшення витрат на отримання освітніх послуг; валідація попередньо отриманих послуг є основою економічного розвитку; зростання рівня локалізації людського капіталу на ринку праці; перехід від концепції кінцевої освіти до концепції неперервної освіти; розробка особистісно-орієнтованих напрямів отримання освіти; зростання кількості освітніх досягнень; підвищення відсотку нетрадиційних категорій серед студентського складу; покращення потенціалу викладацького складу шляхом створення сприятливих умов для отримання профільної освіти; започаткування

соціальних інститутів, які спрощують перехід від навчальної до трудової діяльності та навпаки; підвищення рівня соціокультурної рівності за рахунок участі в навчальному процесі соціально незахищених верств населення; збільшення рівня соціальної мобільності на ринку праці; формування взаємозв'язків між системою вищої та професійної освіти, а також початкової та вищої освіти; забезпечення студентів можливістю контролювати місце й час здобуття освітніх послуг; заохочення громадян продовжувати освіту.

Недоліками валідації попередньо отриманих освітніх послуг у США і Канаді є низький рівень інформованості роботодавців щодо особливостей застосування валідації попередньо отриманих знань; повільність валідації попередньо отриманих знань; робітники, які отримують валідацію попередньо отриманих знань, можуть вимагати підвищення заробітної плати; недосконалість нормативно-правової бази валідації попередньо отриманих знань; валідація попередньо отриманих освітніх послуг не є складовим елементом системи вищої освіти та не передбачає застосування уніфікованої методології; низький відсоток ресурсів для проведення валідації попередньо отриманої освіти; невизначеність якості пілотних проектів; неприйняття традиційних кваліфікацій; відсутність уніфікованих методик здійснення валідації попередньо отриманих освітніх послуг, що сприяє зниженню рівня довіри до них; недостатній рівень фінансового забезпечення валідації попередньо отриманих освітніх послуг; недостатній рівень розвитку співпраці між сторонами, які зацікавлені у валідації попередньо отриманих послуг; недостатній рівень підтримки валідації з боку компаній; високий рівень вартості валідації попередньо отриманих освітніх послуг; необхідність високого рівня грамотності суб'єктів валідації; значні часові витрати; низький рівень інформаційного супроводу валідації попередньо отриманих освітніх послуг (Merriam, 2011, с. 79).

Незважаючи на наявність системи преваг та недоліків валідації попередньо отриманих освітніх послуг, урядова політика спрямована на активізацію валідації попередньо отриманих освітніх послуг. Валідація попередньо отриманих освітніх послуг передбачає надання дорослим права на отримання кредитів для завершення навчання за програмами у громадських коледжах. Валідація попередньо отриманих освітніх послуг вплинула на доцільність розробки навчальних програм, в основі яких лежить результативність навчального процесу. У таких програмах зазначено, якими вміннями та навичками буде володіти дорослий учень після завершення навчального процесу, а також у який спосіб буде здійснюватись оцінювання результативності навчальної діяльності. Одним із завдань запровадження валідації попередньо отриманих освітніх послуг є встановлення зв'язків з громадою, підприємствами та бізнес-структурами. Валідація попередньо отриманих освітніх послуг сприяє застосуванню професорсько-викладацьким складом нових навчальних підходів та способів оцінювання навчальної

діяльності. У Ньюфаундленд, Онтаріо, Квебек професорсько-викладацький склад відвідує тренінги стосовно валідації попередньо отриманих освітніх послуг. На тренінгах відбувається роз'яснення провінційної освітньої політики в галузі валідації попередньо отриманих освітніх послуг, розробка нових методів оцінювання та проведення профорієнтаційної роботи.

Валідація попередньо отриманих освітніх послуг набула широкого розповсюдження в середній школі. Наприклад, дорослі можуть зібрати необхідну кількість кредитів для навчання в 10–12 класах. Наприклад, у Квебеці уряд виділяє фінансування для валідації результатів попередньої навчальної діяльності за 50 напрямками підготовки. У школах Манітоби учні складають портфоліо, яке демонструє вміння та навички, здобуті у школі, що спрощує вступ до закладу вищої освіти або пошук роботи на ринку вакансій. Лише незначна кількість університетів у Канаді здійснює валідацію попередньо отриманих освітніх послуг, а саме Раерсонський університет, Атабаський університет, Томпсонріверський університет, Ньюбрунсвікський університет.

У Канаді відсутня уніфікація підходів до валідації попередньо отриманих освітніх послуг. Так, Канадська рада розвитку робочих ресурсів зробила спробу уніфікувати підходи до валідації попередньо отриманих освітніх послуг. Дана організація звертає увагу на той факт, що валідація має носити особистісно-орієнтований характер та бути доступною для кожної особистості. Валідація має бути націлена не тільки на виявлення досвіду, а й на виявлення рівня знань. Характер валідації повинен бути виключно неупередженим. Процедура валідації має бути кваліфікованою та проводитися із залученням найбільш ефективних ресурсів. Учень має бути ознайомлений із критеріями та стандартами валідації попередньо отриманих освітніх послуг. Критерії та стандарти валідації попередньо отриманих освітніх послуг мають бути визнані роботодавцями ринку праці. Особистості, які беруть участь у валідації попередньо отриманих освітніх послуг мають бути ознайомлені з алгоритмом виконання завдань. Мають бути розроблені декілька шляхів проходження валідації попередньо отриманих освітніх послуг, щоб особистість могла обрати найбільш зручний для неї шлях. Кредити та сертифікат, що були отримані в результаті валідації, мають бути прирівняні до традиційних кредитів та сертифікатів. Кредити та сертифікати, здобуті після проходження валідації, мають бути дійсними на всій території держави та визнаватися всіма організаціями. Особа має самостійно прийняти рішення про бажання пройти валідацію попередньо отриманих освітніх послуг. За бажанням кандидата результати валідації мають підлягати апеляції (Nesbit, 2005, с. 37).

Навчальні заклади за результатами валідації попередньо отриманих освітніх послуг зараховують кредити різних типів, загальні академічні кредити та спеціалізовані кредити, що свідчать про проходження окремого модуля або програми курсу. У кожному навчальному закладі встановлений ліміт на кількість кредитів, що мають бути нараховані за результатами

валідації попередньо отриманих освітніх послуг. Навчальні установи несуть відповідальність за процес зарахування кредитів такого типу. Найбільша кількість кредитів надається для навчальної діяльності за такими спеціальностями, як медсестринська справа, дієтологія, фармакологія, соціальна робота, дошкільна освіта (Nichols, 2003, с. 59).

Методи валідації попередньо отриманих освітніх послуг не є уніфікованим та розрізняються в залежності від регіону. Як правило, валідацію попередньо отриманих освітніх послуг здійснюють викладачі, декани та зовнішні експерти не є членами даної процедури.

Валідація попередньо отриманих освітніх послуг містить декілька етапів, а саме: послуги інформаційно-консультативного характеру, спрямовані на попередню оцінку; ідентифікація раніше отриманих знань; розробка індивідуального плану валідації; ідентифікація попередньо отриманих знань, умінь, навичок відповідно до програми; видача сертифікату про володіння відповідними компетенціями; внесення учасником валідації пропозицій щодо вдосконалення процедури або звернення до апеляційної комісії.

При проведенні валідації попередньо отриманих освітніх послуг використовуються загальні методи оцінювання та методи оцінювання, що характерні лише для процедури валідації, а саме: альтернативні та множинні тести, тести з власною короткою або розширеною відповіддю; усне опитування відносно структурованого тексту; інтерв'ю; оцінювання поведінки та професійних навичок та умінь при моделюванні й імітації ситуації; оцінювання створеного самостійно продукту, аналіз складеного портфоліо.

Використання при валідації попередньо отриманих освітніх послуг лише тестування не дозволяє ідентифікувати всі навички та вміння, тому додатковим є складання портфоліо, яке демонструє знання, уміння та навички.

При валідації попередньо отриманих освітніх послуг портфоліо розглядається як сукупність робіт, які ґрунтовно демонструють навчальні досягнення та зусилля, використані для їх досягнення, а також прогресивні зрушення в уміннях і навичках, порівнюючи з попереднім результатом; форма неперервної систематичної та цілеспрямованої оцінки та самооцінки навчальних досягнень учасника валідації попередньо отриманих освітніх послуг; антологія робіт, яка передбачає особисту участь претендента у виборі роботи, які містять оцінку, самооцінку й самоаналіз; папка, яка містить інформацію, що документує досвід претендента; спосіб фіксації, накопичення робіт та результати претендента, які демонструють його зусилля, прогрес і досягнення у різноманітних галузях у відповідний проміжок часу; збори робіт кандидата, які показують його зусилля, розвиток та досягнення в одній або декількох областях навчального плану.

М. Коуді розглядає портфоліо як компіляцію робіт, які дорослий зібрав, усвідомив, вибрав необхідне та представив аби виявити зростання і зміни в

часі. Дослідник звертає увагу на той факт, що важливим є процес усвідомлення кандидатом виконаної роботи. Перевагою портфоліо є те, що воно дозволяє продемонструвати результати претендента в різних галузях – науковій, дослідній, навчальній, громадській, соціальній, проектній та відображає практико-орієнтовний навчальний підхід. Метою використання портфоліо є виявлення результативності навчальної діяльності претендента та відображає гуманістичну парадигму навчального процесу. Портфоліо дозволяє трансформувати особистість у активного суб'єкта навчальної діяльності, що передбачає надання відповідальності та вільного вибору у плануванні та здійсненні навчальної діяльності. Студент самостійно добирає навчально-методичну літературу, розробляє індивідуальну навчальну траєкторію. Портфоліо є засобом здійснення самооцінки, що сприяє розвитку відповідальності та самостійної організації (Coady, 1993, с. 100).

М. Коуді класифікує портфоліо відповідно до мети, з якою воно складається: портфоліо, спрямоване на отримання кредитів та сертифікатів у сфері вищої освіти й тематичне портфоліо-власність, яке створюється задля себе та демонструє найзначніші досягнення студента з цієї теми. Відмінністю першого типу портфоліо є те, що воно передбачає залучення значних часових та розумових ресурсів, у той час як другий тип портфоліо передбачає залучення окреслених ресурсів меншою мірою (Coady, 1993, с. 103).

Існують консультаційні програми, які передбачають формування в учасників навичок та вмій, необхідних для складання портфоліо. Програма спрямована на розвиток умінь ідентифікувати та класифікувати знання, уміння, навички в навчальній, професійній та особистісній сферах формальної та неформальної освіти, підвищення рівня навчальної мотивації, окреслення кола навчальних досягнень, формування індивідуальної навчальної траєкторії, що сприятиме формуванню активного громадянина економічної підсистеми громадянського суспільства.

Висновки. У Канаді та США більш широкого розповсюдження набув термін «валідація результатів попередньої освіти», який тлумачиться як підтвердження компетентним органом, що результати навчання, набуті індивідуумом у формальному, неформальному та спонтанному контекстах, пройшли оцінку відповідно до встановлених критеріїв та відповідають вимогам стандарту валідації, яка, у свою чергу, приводить до сертифікації. Даний термін наголошує на завершальному результаті процесу оцінки: надання сертифікатів або освітніх кредитів. Ключовими факторами доцільності валідації неформальної освіти є старіння населення, яке характеризується збільшенням чисельності населення третього віку та зменшенням народжуваності; процеси міграції й інтернаціоналізації; незважаючи на те, що значний відсоток населення має вищу освіту, валідація іноземних кредитів не є досконало розробленою; рівень ефективності використання людських ресурсів обумовлений визнанням попередньо

здобутих освітніх послуг, що сприятиме зниженню рівня безробіття; низький відсоток кваліфікованих фахівців; зростання відсотку корінного населення.

Перспективами подальших досліджень є аналіз вітчизняного досвіду визнання результатів неформальної та інформальної освіти дорослих.

ЛІТЕРАТУРА

1. Архипова, С. П. (2002). *Основи андрагогіки*. Черкаси-Ужгород: ЧДУ–УжНУ (Arkhipova, S. P. (2002). *Basics of Andragogy*. Cherkasy-Uzhorod: CSU-UNU).
2. Огієнко, О. І. (2008). *Тенденції розвитку освіти дорослих у скандинавських країнах*. Суми: Еллада-С (Ogienko, O. (2008). *Tendencies of Adult Education Development in Scandinavian Countries*. Sumy: Ellada-S).
3. Онушкин, В. Г. (2010). Проблема грамотности в контексте социальных перемен. *Человек и образование, 1 (22), 7-12* (Onushkin, V. H. (2010). Problem of Literacy in the Context of Social Changes. *Man and Education, 1 (22), 7-12*).
4. Сбруєва, А. А. (1999). *Порівняльна педагогіка*. Суми: Редакційно-видавничий відділ СДПУ (Sbrueieva, A. A. (1999). *Comparative Pedagogics*. Sumy: SSPU).
5. Хахубія, Е. Ю. (1999). *Образование взрослых в США: Современное состояние и перспективы развития* (дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01). Москва (Khakhubiia, E. Yu. *Adult Education in the USA: Modern State and Perspectives of Development* (PhD Thesis). Moscow).
6. Bloom, M. (2008). *The Brain Gain: Economic Effects of Recognizing Learning and Learning Credentials in Canada*. Ottawa: Conference Board of Canada.
7. Coady, M. (1993). *A Philosophy of Progress Learning and society: Reading in Canadian Adult Education*. Toronto: Canadian Association for Adult Education, Mutual Press.
8. Fitzpatrick, A. (1990). *The University in Overalls: A Plea for Part-Time Study*. Toronto: Hunter-Rose.
9. MacKeracher, D. (2006). *Barriers to Participation in Adult Learning*. Canadian Council on Learning.
10. Malatest, R. (2004). *Aboriginal Peoples and Post-Secondary Education: What Educators Have Learned*. Montreal: Canada Millennium Scholarship Foundation.
11. McManus, K. (2000). *Florence O'Neill, a Newfoundland Adult Educator: Alone in the Wilderness: A Thesis in Partial Fulfillment of the degree of Doctor of Philosophy*. Vancouver: University of British Columbia.
12. Merriam, Sh. (2011). *The Jossey-Bass Reader on Contemporary Issues in Adult Education*. John Wiley & Sons.
13. Michelson, E. (1997). Multicultural Approaches to Portfolio Development, Assessing Adult Learning in Diverse Settings: Current Issues and Approaches. *New Directions for Adult and Continuing Education, 75*.
14. Nesbit, T. (2005). Social Class and Adult Education. *New Directions for Adult and Continuing Education, 106*.
15. Nichols, M. (2003). A Theory for eLearning. *Educational Technology and Society, 6*.
16. *OECD Activity on the Recognition of Non-Formal and Informal Learning: Report on Provincial/Territorial Activities and Pan-Canadian Overview*. (2007). Ottawa: Council of Ministers of Education.
17. *PRAXIS Research and Consulting. Mapping the Field: A Framework for Measuring, Monitoring and Reporting on Adult Learning in Canada*. (2017). Ottawa: Canadian Council on Learning.

18. *Prepared for Success: A Study of College Preparatory Students in Post-secondary College Programs.* (2017). Toronto: College Sector Committee on Adult Upgrading, Literacy and Basic Skills College Sector Committee.

19. Tompkins, J. (1991). *Knowledge for the People. A Call to St. Francis Xavier's.* Antigonish, N.S.

РЕЗЮМЕ

Теренко Елена. Североамериканский опыт признания результатов неформального и информального образования взрослых.

Цель статьи: исследовать особенности признания формального и неформального образования взрослых. Методы исследования: для достижения поставленной цели использовались теоретические методы, а именно дедукция, индукция, аналогия, анализ, синтез; социологические – систематизация и анализ исходных данных, источников и фактов; такие исторические методы, как сравнительно-исторический, проблемно-хронологический. Выявлено, что в канадской и американской педагогической науке наиболее употребляемым является термин «валидация результатов предыдущего образования». Выяснено, что к факторам необходимости валидации результатов ранее полученного образования относятся: старение населения, которое характеризуется увеличением численности людей третьего возраста и снижением рождаемости; процессы миграции и интернационализации; увеличение процента коренного населения; низкий процент квалифицированных специалистов.

Ключевые слова: неформальное образование взрослых, информальное образование взрослых, валидация результатов ранее полученного образования, Канада, США, портфолио, фактор, метод.

SUMMARY

Terenko Olena. North-American experience of non-formal and informal adult education results recognition.

Aim of the article: research of peculiarities of informal and non-formal adult education results recognition. Research methods: for achievement of the goal the theoretical methods have been used, in particular, deduction, induction, synthesis, analysis, analogy; sociological methods – systematization and analysis of initial data in sources; such historical methods as comparative-historical and problem-chronological. It has been found out that the most widely spread term in Canadian and American pedagogics is “validation of previous education results”. It is stressed that factors of validation of previous education results are the following: aging of population that is characterized by increase of citizens of the third age and decrease of birth level; processes of migration and internationalization; increase of percent of native population; low percent of qualified specialists. Validation of previous education results is viewed by most scientists as proof by efficient structure that educational results, which were obtained in formal, informal and spontaneous contexts, were evaluated according to standard criteria and coincide with validation standards, which lead to certification. This term stresses final result of evaluation process, giving certificates or educational credits. Recognition of previously obtained knowledge is greatly important for such categories of population as people with low level of literacy; people without qualifications; people with qualifications that were obtained in system of formal education; women which come back to job market; specialists that need professional certification; youth that cannot find job; graduates of universities that work at low-qualified jobs; specialists that were fired.

Advantages of validation of previously obtained education are decrease of money, which should be spend on education obtaining; validation of previously obtained education is the basis of economic development; increase of localization of human capital at job market; transition from conception of final education to conception of continuous education.

Key words: *non-formal adult education, informal adult education, validation of results of previously obtained education, Canada, USA, portfolio, factor, method.*

УДК 378

Serhii Cherkashyn

Kharkiv national pedagogical
university named after H. S. Skovoroda

ORCID ID 0000-0002-4844-3244

DOI 10.24139/2312-5993/2018.09/058-068

CRISIS OF GERMAN CLASSICAL UNIVERSITIES AND WAYS OF ITS OVERCOMING IN THE CONTEXT OF ACTUAL REFORMS IN GERMAN UNIVERSITY EDUCATION

The aim of the article is to analyse and generalize the situation in contemporary classical German universities and to express their vision of the further development of this educational sphere. To achieve the goal, general scientific, historical and pedagogical methods of research were used. The analysis of scientific works of foreign and domestic scientists has made it possible to draw conclusions that development of a network society increases the availability of knowledge and information for each individual and at the same time creates a threat of the classical university's death, which forces it to open itself for constant change and turn into a centre of educational and research network.

Key words: *research university, sustainable development, variety of social forms, contextualization, mercantilism, discoursiveness, humanization, perfection, rationalism*

Introduction. Over the past decades the modern society is identified in philosophical, sociological, and cultural reflections on its contemporary and future as informational, as a knowledge society and post-industrial society. This simple, at first glance, designation means very significant and radical social changes, which have impact on the modern university education and program changes in the tasks of this branch. The main tasks of the classical German university education are professional training of highly qualified specialists and pursuit of research on the basis of the unity and autonomy of studies. The introduction of market mechanisms in the activities of modern universities through implementation of a technocratic Bologna reform raises questions to these guidelines of German universities, changes the traditional nature of education through the so-called “mercantilism of knowledge”. If the new-humanistic educational concept defined the essence of education in the unselfish search for truth and self-improvement of scholars, and the socialist educational concept saw in education the means of liberating people from oppression, then actual postmodern conception of education completely